

Notat om forskningsprojektet *Kontrol med efterretningstjenester – problemer, udfordringer og løsninger* af lektor, cand. jur., ph.d. Pernille Boye Koch, Institut for Samfund og Globalisering, Roskilde Universitet.

1) Forskningsartikel: *Fra Wamberg til PET-tilsyn: En analyse af den nye danske kontrol med efterretningstjenesterne*, Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab vol. 100, nr. 1, marts 2013, s. 131-157.

Hovedformålet med artiklen er at udrede og analysere dele af den danske reform med efterretningstjenesterne, som blev gennemført i foråret 2013, idet der blev udarbejdet egentlige lovgrundlag for både Politiets Efterretningstjeneste og Forsvarets Efterretningstjeneste, ligesom det blev oprettet et helt nyt tilsynsorgan. Reformen var et resultat af årtiers bestræbelser på at tilvejebringe klarere retlige rammer om efterretningstjenesterne og baserede sig på Betænkning 1529 om PET og FE fra Wendler Pedersen-udvalget, der blev nedsat i 1998, men først var klar med en afrapportering i 2009. Ved betænkningens offentliggørelse blev oprettelsen af et uafhængigt tilsyn præsenteret som et af de afgørende nybrud, der skulle sikre en styrket kontrol med efterretningstjenesterne. Artiklens hensigt er at analysere forslaget om at erstatte Wamberg-udvalget med det nye PET-tilsyn med henblik på at afgøre, hvorvidt og på hvilken måde der er tale om skærpet kontrol. Samtidigt har artiklen til formål at præsentere nordiske læsere for centrale elementer af den nye danske kontrolform.

Efter en grundig analyse af elementer som fx kontrollens forudgående kontra efterfølgende karakter, retsgrundlagets nærmere beskaffenhed og dermed egnethed til efterfølgende kontrol og en række særlige beføjelser i forhold til fx støttedatabaser og medvirken til udarbejdelse af administrative forskrifter, konkluderes det, at det næppe generelt er retvisende at karakterisere kontrollen som skærpet. Det er særligt det vage og skønsmæssigt formulerede retsgrundlag, en lempelse af en række materielle krav til PET's virke samt overgangen fra forudgående godkendelse til efterfølgende stikprøvekontrol, der danner grundlaget for denne konklusion.

2) Forskningsartikel: *Ministeransvaret og tilsyn med PET – et uløseligt dilemma?*, Ugeskrift for Retsvæsen 2012, afdeling B, s. 377-385.

Denne artikel tager fat på et andet centralt aspekt, når der skal etableres en kontrolform i forhold til efterretningstjenester, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt kontrolorganet tildeles kompetence til at træffe bindende afgørelser over for efterretningstjenesterne, og hvilke konsekvenser dette i givet fald har for ministeransvaret og de grundlæggende magtforhold mellem de øverste statsorganer. Artiklen udspringer blandt andet af diskussionen i Betænkning 1529 om PET og FE, hvor et snævert flertal af kommissionens medlemmer fraråder tildeling af kompetence til at træffe bindende afgørelser netop med henvisning til ministeransvarsargumentet. Argumentationen udsættes for en nærmere granskning, idet det blandt andet afdækkes, hvilke praktiske situationer der kan være tale om i forhold til efterretningstjenesternes virke og kontrollen hermed, ligesom der perspektiveres til andre forvaltningsområder, hvor kontrolopgaver er henlagt til organer uden for den normale statsli-

ge forvaltning. Afslutningsvist reflekteres der over den reelle betydning af sondringen mellem det retlige og det politiske ministeransvar, og det konkluderes, at der ikke forekommer at være vægtige hensyn, der taler for, at kontrol med efterretningstjenester har en sådan særlig karakter, at det principielt er problematisk at udstyre kontrol- og tilsynsorganer med beføjelser til at træffe bindende afgørelser.

3) Forskningsartikel (sammen med Felix Fröhlich): *Menneskeretlige krav til kontrol med efterretningstjenesterne* i Gammeltoft-Hansen, Koch, Kristiansen og Schaumburg-Müller (Eds.): "Protecting the Rights of Others", DJØF 2013, s. 173-196.

Fokus for denne artikel er et forsøg på at udrede, hvilke nærmere menneskeretlige krav til kontrol med efterretningstjenester, der kan udledes af forpligtelserne i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Den udspringer af en række domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, der opstiller en række krav til hjemmelsgrundlagets klarhed og til kontrolsystemets udformning. Disse mere formelle og/eller processuelle fordringer opstiller domstolen som kompensation for, at den typisk ikke går ind i en intensiv prøvelse af berettigelsen eller proportionaliteten af efterretningstjenesternes konkrete indgreb. På baggrund af analyse af de mest centrale europæiske domme rettes nu blikket mod det nye danske kontrolsystem med henblik på at identificere potentielle menneskeretlige brudflader.

4) Danmarks bidrag til *National Questionnaire from the European Consultation on National Security and the Right to Information* og efterfølgende ekspertkonsultation ved konference i København oktober 2012 om *Transparency and National Security* arrangeret af bl.a. Centre for European Constitutionalization and Security (CAST) ved Københavns Universitets Juridiske Fakultet.

Bidraget handlede blandt andet om danske regler og praksis vedrørende efterretningstjenesterne arbejde, adgang til information, opbevaring af oplysninger, kontrolsystemer og parlamentariske styringsredskaber. De efterfølgende drøftelser og konsultationer bidrog blandt andet til at få et overblik og opnå en mere overordnet forståelse af de problemer og udfordringer, der opstår, når der skal udarbejdes regler og principper for forhold vedrørende statens sikkerhed.

En afrapportering af resultaterne fra Questionnaires og ekspertdrøftelser kan ses via dette link:

http://www.right2info.org/resources/publications/national-security-page/national-security-expert-papers/jacobsen_nat-sec-and-rti-in-europe